

MAATALOUS

Ympäristötukien saajien pitäisi todellakin tehdä työtä ympäristön hyväksi. TUTKIJA PENTTI SEURI, MAA- JA ELINTARVIKETAALOUDEEN TUTKIMUSKESKUS

JUSSI SAURAMO

LUOMU-HEIKKILÄ

Ympäristöystävällinen maatala

Luomu-Heikkilä on ravinteita kierrättävä Beras-tila. **Tilalla** on hereford-karjaa noin 300 päätä. **Leipäviljaa** ja rehua tilalla viljellään noin 200 hehtaarella. **Lisäksi tilalla** tuotetaan vihanneksia ja kuiviketurvetta. **Vuonna 2010** Maailman Luonnonsäätiö WWF ja MTK nimesivät Suomen ympäristöystävällisimmäksi maatilaksi.

Tilalla kertynyttä lantaa levitetään tilan pelloille kasvukauden aikana. Kaikki lanta on käytettävä omilla pelloilla. Luomu on ajattelutapa, jonka lähtökohta on elävä maa, Teppo Heikkilä sanoo.

Lannassa ravinteet kiertävät takaisin peltoon

Teppo Heikkilä kasvattaa monisatapäistä karjaa. Peltojaan hän viljelee ilman ostolannoitteita.

LOIMAA

Loimaalaisen Heikkilän tilan pihatosta kuuluu työn kolinaa. Isäntä **Teppo Heikkilä** kauhuo kuormaajalla lantaa. Ravinteikasta karjanlantaa kipataan kuorma toisensa jälkeen lavalle, jolla se kuljetetaan tilan pelloille levitettäväksi.

"Lannan ja sen sisältämien ravinteiden hyödyntäminen on käytännön esimerkki kierrätysmaataloudesta", isäntä sanoo pysäyttäessään koneet hetkeksi. Pihatossa käyskentelee muutamia hereford-sonneja. Ne mukoilevat vieraita, mutta kääntävät näille pian selkensä. Sonnit ovat pääosan työstään tehneet. Seuraavaksi ne matkavat teuraaksi. Nyt ne vielä nauttivat kesän ol oosta, vilvoittelevat pihatossa ja löntystelevät sömään sitä ympäröivälle niitylle. "Lanta imeytetään turpeeseen, jota nostetaan tilan omalta suolta. Tilalta myydään myös kuiviketurvetta", luomutilaa Loimaalla vuodesta 1996

viljellyt Heikkilä juttelee työn lomassa. **Valumat tukkoon** Ravinteiden kierrätyksessä on Heikkilän mukaan kyse ajattelutavasta. "Haluan, että minun jälkeeni tulevalla polvella on mahdollisuus jatkaa maataloustuotantoa kestävästi", hän selittää tietoisista toimintaansa sen eteen, että ympäristö ja vesistöt eivät kärsi maataloudesta. Pihaton lähellä laiduntaa emolehmiä vasikoineen. Ne hoitavat Petäjoen rantojen keskimäärin 15 metrin levyistä suoja-alueita. Isäntä esittelee ryhmän

isähahmon, jyrkän Turbosonnin. Suojavyöhykkeellä kasvaa puita ja pensaita. Kasvillisuus estää ravinteiden valumista pikkuihokseen, josta ne päätyisivät Itämereen. Tilan 300-päisestä hereford-karjasta riittää laiduntajaryhmiä Taivassalon, Paraisen ja Inkoon rantaniityille ja ruovikkoihin. Siellä ne tekevät tärkeää ympäristöhoitotyötä ja kasvattavat samalla itseensä hyvä-rakenteista pihvilihaa. **Maailman fosfori pelloissa** Teppo Heikkilä uskoo järkeviin tekoihin ja niiden vaikutuksiin.

Hän sanoo tilan puun laadun parantuneen luomuvuosien aikana selkeästi. "Maan laatua kannattaa koko ajan seurata. Ylimääräistä fosforia on melkein kaikissa pelloissa. Itse asiassa suurin osa maailman fosforista on pelloissa, eikä sitä kannata päästää vesistöihin. Hyvässä tuottavassa maassa pH on kunnossa ja eliöt tekevät maanparannustyötä. Tyyppä voidaan lisätä typensitojakasveilla." Runsaat fosforiravinteet ovat monin paikoin peruja 1960-luvulla aloitettua tehoviljelystä. Fosforin lisääminen onnistuu luomussa esimerkiksi luujauhoilla.

Määräysten viidakossa Teppo Heikkilä halusi viljelijäksi jo pikkupoikana. Hän lähti kuitenkin opiskelemaan automaatiotekniikkaa teknilliseen korkeakouluun. Diplomi-insinööriä hänestä ei tullut. "Luulin pitkään, että vain viljelijän pojasta voi tulla viljelijä. Olin 23-vuotias teekkari, kun oivalsin, että ihminen voi valita ammattinsa vapaasti", Heikkilä nauraa tyytyväisenä ja vakuuttaa, ettei ole päivääkään katunut. "Taistellut kyllä", hän lisää. "Liian paljon aikaa joutuu käyttämään tietokoneen ääressä. Ymmärrän, että se on tärkeä

osa tätä työtä. Analyysijä ja taselaskelmia kannattaa tehdä. Virheet kostaavat eurojen menetyksinä." Ympäristötuet ovat merkittävät osa tilan tuloista. Tukimuotoja on useita, ja seuranta monimutkaista. "Kun sitoutuu tukiehtoihin, täytyy ehtoja ja määräyksiä tietenkin noudattaa. Joskus vain epäilyttää, hallitseeko kukaan byrokraatin ja tukimääräysten koko viidakkoa." Heikkilä huomauttaa, että hän ei esimerkiksi saa luovuttaa lantaa muille tiloille. Kaikki tilan lanta on käytettävä omilla pelloilla. "Tämä rajoitus on itse asi-

assa ristiriidassa ravinteiden kierrätyksen periaatteen kanssa." **Ei sentään rikollinen** Heikkilä kertoo kerran joutuneensa poliisikuulusteluun puuttuneiden korvamerkkien takia. "Onneksi minua ei tuomittu rikollisena. Rangaistuksen tuli tukisanktioina. Pudonneiden korvamerkkien takia menetin kymmentuhatta euroa. Joskus tulee ajatelleeksi, onko oleellisempaa, että korvamerkit ja paperit ovat kunnossa, kuin että eläimet ja ympäristö voivat hyvin." **HIA SJÖBLOM**

Tutkija: Ravinteet kannattaa pitää ruokaketjussa

Kierrätysmaatalouden tavoitteena on pitää ravinteet ruokaketjussa. Samalla ketjusta karkaa ja ympäristöön ohjautuva ravinnevirta pienenee, tiivistää vanhempi tutkija **Pentti Seuri** Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksesta (MTT). "Kun näin toimitaan, saadaan sekä ympäristö- että resurssihyötyä." Resurssihyöty tarkoittaa yksinkertaisesti säästöjä, jotka syntyvät silloin, kun selvittään yhä vähemmällä väkälannoitteilla. "Esimerkiksi fosforin hinta nousee sitä mukaa, kun kannattavasti louhittavasta fosforista tulee pulaa maapallossa." Tyyppi sen sijaan on ilmakaasua, jota ei voi poistaa. "Säästöt tulevat siitä, että pelloilla käytetään typensitojakasveja maan ravinnetilan parantamiseen." Seuri muistuttaa, että typen hintaa nostaa sen valmistukseen kuuluva valtava energiamäärä.

Valmistuksessa syntyy myös kasvihuonekaasuja. **Hintoihin vakautta** Kierrätysmaatalous on panostaloudeltaan vakaa ja vähemmän altis heilahteluille, Seuri muistuttaa. Se toimii hintaheilahtelujen puskurina ja vähentää maataloustuotteilla keinotulua. "Kierrätysmaatalouden avainasana on riippumattomuus. Siinä tullaan toimeen pitempään omillaan, jos tulee vaikeita aikoja." Seuri arvelee, että puolet suomalaisesta maataloudesta on ainakin osittain kierrätysmaatalouden piirissä. **Lannasta se lähtee** Olennainen osa kierrätysravinteista kiertää kotieläinten lannassa ja leviiä sitä kautta myös eläintuotannon ulkopuolisille kasviviljelytiloille, jotka käyttävät lantaa pelloillaan. "Mutta vielä on kotieläintiloja, joissa lannan ravinteet

hävitetään väärin paikkoihin. Se on surullista ja kestäväntöntä. Hukkaan heitetty lanta on usein peräisin suurten yksiköiden kotieläintiloilta." 80 prosentilla suomalaisista pelloista kasvatetaan rehua. Rehut toki syötetään kotieläimille, ja peltojen ravinteet päätyvät sitä kautta ihmisravinnoksi. **Yhdyskuntajäte kierto** Lanta ja kierrätysmaatalous kulkevat käsi kädessä. "Suurin osa karjatilojen ravinteista pysyy kierrossa. Osa ravinteista kulkeutuu tuotteissa ja elintarvikkeissa kuluttajille. Pitäisikin tehostaa ravinteiden kierrätystä myös yhdyskuntajätteen osalta. Tässä vaiheessa on tärkeintä tehostaa lannan kierrätystä maatiloilta." Yhdyskuntajätteen ravinnevirrat ovat yhteiskuntapäätäjien käsissä, Seuri muistuttaa. "Toistaiseksi ei tehostamiseen ole kunnollisia mekanismeja."

Seuri korostaa, että kierrätysmahdollisuudet eivät katoa, vaikka suomalaiset vähentäisivät lihansyöntiään. **Lantäsäkillä panttimaksu** Ympäristötuet, joita on kolmasosa kaikista tukimuodoista, ohjaavat maataloustuottajien ratkaisuja. Seurin mielestä tukipolitiikassa olisi tehostamisen varaa. "Ympäristötukien saajien pitäisi todellakin tehdä työtä ympäristön hyväksi. Nyt ympäristötukia jaetaan mahdollisimman laajalle joukolle löysillä kriteereillä, kun se voisi toimia myös niin, että tukia myönnettäisiin rajatulle joukolle tiukoin ehdoin", Seuri arvelee nykyäänä. Kierrätysmaatalouden puolesta puhuva Seuri lisäisi väkälannoitteisiin kierrätysmaksun. "Se toimisi kuin kierrätyspuljojen pantti. Maksun saisi takaisin, kun tuottaja siirtyy lannan käyttäjäksi.

Ravinnekierron vuotoja kannattaa tukkia

Sen sijaan ehdotuksissa väkälannoitteille asetettavista lisäveroista ei Seuri näe pelastusta. "Se vain nostaisi lannoitteiden hintaa, mutta ei kompensoisi toisessa päässä." "Täytyy muistaa, että jos maatalous loppuu, ei olla saavutettu mitään parempaa. Ihmisten on kuitenkin syötävä. Jos ruokaa ei itse tuoteta, se ostetaan muualta." **HIA SJÖBLOM**

Ravinteet kierto Paimionjoella

Yhteistyötä Teho plus -hankkeen kanssa

Someran kaupunki käynnisti heinäkuun puolivälissä oman vesiensuojeluprojektinsa. Ravinta-hankkeella pyritään saamaan lanta hyötykäyttöön ja vähentämään ravinteiden pääsyä Paimionjokeen. "Paimionjoki on suurin Saaristomereen virtaava joki ja suurin kuormittaja", kertoo projektikoordinaattori **Sanna Söderlund**. Hankkeen konkreettisin tavoite on luoda alueellinen verkko, jossa kotieläin- ja viljelytilat voivat vaihtaa lantaa. Myös lantaa levittävät urakoitsijat voivat rekisteröityä. Palvelu ajetaan saada käyttöön ennen vuodenvaihdetta. Söderlund haluaa myös vaikuttaa ihmisten asenteisiin. Hän toivoi, ettei lantaa pidettäisi

pelkkänä jätteenä. "Pitäisi nähdä, että lanta sisältää oikeasti ravinteita ja pystyy korvaamaan teollisia typpi- ja fosforilannoitteita. Lannan tuotetamissa on paljon työsarkaa." Hankkeella halutaan lisäksi pitää jätevedet pois vesistöistä. Haja-asutusalueille toivotaan keskitettyjä jätevesijärjestelmiä tai kuiva- tai vähävesisiä käymälöitä. "Teho plus -hankkeen kanssa pyrimme yhteistyöhön, jotta me tee päällekkäisiä asioita. Heidän toiminta-alueensa on laajempi kuin meidän, me toimimme paikallisesti." Hanketta rahoittavat Euroopan aluekehitysrahasto ja Paimionjokiyhdistys ry. **KATJA SAHLSTEDT**

KONE-FORUM

TAMPEREEN MESSU- JA URHEILUKESKUKSESSA 11.–13.10.2012